

Titel: Referat - Udtryksystemet i moderne fransk, [optegnelser] 048-0610

Citation: "Referat - Udtryksystemet i moderne fransk, [optegnelser] 048-0610", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_048-shoot-workidacc-1992_0005_048_optegnelser_0610/facsimile.pdf (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Referat ved EFJ

49

Louis Hjelmslev - Det franske udtrykssystem

Lingvistikredsen - 1947-48-48-49-49-49 to foredrag -
11/48, 3/49, 7/49.

Begyndelsen stort set som foredraget i Lund,-

Vokaler - (noget udførligere end i Lund) - se dette ref. -

/ ʊ / er latent efter udtalt final konsonant of efter ʊ (nylʊ) samt umiddelbart foran pseudovokal ~~xxxxxxx~~ i samme ord-gruppe / yə pɛtʃə anɛ /
Det manifesteres som ʊ el. som ~~xxxxxxx~~ modifikation af foregående vokal (særskilt langvokal), fx. tɛtʊ -

a følges altid af fakultativt ʊ :

Man kan ogsaa prøve at fortolke languen åfrå stavelsegrænse:

/ tɛ-tʊ , tɛt-ʊ mɛ-trɛ , mɛt-rɛ/
tɛtɛ tette mɛttre mettre

men trouvée maa være truvé, (det kan udtales langt) - og det simpleste er da at generalisere denne fortolkning.

ex. paa komutation af a-a , e-e (pêchons- pêchons er næsten eneste ex., de andre- snævt i Lund-xxx har forsk. konsonant-dé /de/ - dais /dais/ etc. -)

- o -ø - i sidste stavelse erstattes ø af o , ~~xxxxx~~
ortogt. pot - pot-su-feu
lydskr. pø - pøt
kenen. /pøt/ - /pøt/ - i trop er der synkretisme. -

ø erstattes ad o ifraen pseudokonsonant + ʊ ~~xxxxxxx~~
+ z , naar det aktualiseres som o+ o+ fakultativt z.
pøø / øø - pl.øøz ("ce"). -

ʊ er i modsetning til ø ikke fakultativt, men der er participation, - fx. i premier kan man ikke vide hvad det er, da det ikke kan udelæses. -

e og y implicerer ø foran a, a, a i samme stavelse. -

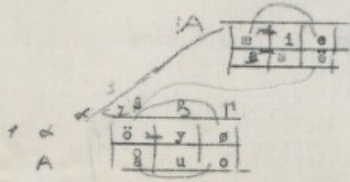
/ya/ - ø

u-w identificeres, komplementar distribution, of.

i-j ex. trois- troua : /trua - tru-az/.

y-Y

Vokaler kan i de fleste tilfælde staa paa første el. anden plads, men man kan sjældent fastslaa stavelsegrænse, der or opstilles de i een kategori.- Der er 12 vokaler: a, a, e, i, ø, o, u, ø, y, ʊ.
De skal altsaa opstilles som 3-3-2.

Vokalerne er anbragt efter synkretisme og participation. -

Første dimension: (lodret) fortunge-ikke-fortunge
 anden - *åben *relativt lukket *hverken -slier.
 tredje (skraat) + rundet- ikke rundet.
 Der er særlig mange sammenfald i anden dimension. -

i Kbh.
 (I den første forelæsning forsøgte en inddeling af vokalerne i to kategorier: 1. vokaler der findes vsede initialt og finalt i vokalsgrupper (i, u, y, ø, e, ø) og 2. vokaler som kun optræder finale i grupper (a, æ, œ, o, ô, â). - men dette blev opgivet i anden omgang - i første foredrag ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ fortolkedes længe ud fra stavelsegrænse, men dette blev opgivet i anden omgang til fordel for opfattelsen ogd Ø. - i det hele blev det nu understreget, at man ikke kan opretholde noget med stavelsegrænse i fransk.)

Konsonanter

Alle konsonanter: p, t, k, b, d, g, m, n, ŋ, f, v, s, z, ʃ, ʒ, r, l, h.
 Alle konsonanter staa initialt. - og alle undtagen h og ʒ kan staa finalt. -

(ex. p trop, t pot, k ac-te, f kerten, s discuter, z i pl. g i segmenter og i sang, i cai-se osv.) ʃ i fichtre.

Der er ikke noget i vejen for at skrive h efter final vokal, pæu poh, det kan gøres modsigelsesløst, og derved kommer alle ord til at ende paa konsonant, (evt. l'è, is uden h, da de kan elideres), men det er principielt forkasteligt, man kan ikke gaa ud fra at opbygningen af ordene skal være ens., der er blot statistisk overvægt for generalisationen.

Grupper: or, dr, gr pr tr kr vr fr
 initialt bl gl pl kl (vl)fl sl
 pa ka
 sp spr spi
 st str sk
 sk skr skl
 it

(i fremmedord: ta, an, sa, sn)

finalt: nt, nk + dea med pl. -z (chatz) -

- I : kunxat initiale og kun uden for grupper : h, ʒ
- II både init. og finale, kun udenfor grupper : m
- III " " " " , kun vokalmære : n, ŋ, r, l
- IV " " " " , både vokalmære og vokalfjerne : resten.

III: eneste synkretisme n-ni nasalvokaler : $\begin{matrix} \times & \begin{matrix} n & l \\ n & r \end{matrix} \\ A & \begin{matrix} n & r \end{matrix} \end{matrix}$

vandret: nasal - ikkenasal
 lodret: fortunge- ikkefortunge

IV: $\begin{matrix} \times & A & B & E & F \\ \begin{matrix} p & t & f & k & s \\ b & d & v & g & z \end{matrix} \end{matrix}$ (alle sammenfald i den lodrette dimension)
 fortis
 (ikke taget f. (x) rel. forreste
 vandret: forreste - bageste, (de er "extensive"): - ikke nogen udprøvet bage

Konsonanterne er i vid udstrækning latente og fakultative.

cf. ks^{h} $\text{ks}^{\text{h}}\text{z}$, st^{h} $\text{st}^{\text{h}}\text{z}$

VC manifesteres som V

VC^h manifesteres som VC (h).

CROIX

ex. $\text{lsz hi}^{\text{h}}\text{st}^{\text{h}}(\text{z})$ (les yachts). KRUZZ

KRUZZ p.i. KRUZZ

h er under givne lexicalske betingelser fakultativt.

i addition er det første d usædvanligt latent.

Der er participation mellem p/b, t/d, $\text{t}^{\text{h}}/\text{g}$, S/Z s/z ved assimilation. - finsit erstattes d af t og g af k (grant, lank)

Der skal ikke tages hensyn til alternationer:

ex. $\text{S}^{\text{h}}\text{v}^{\text{h}}\text{A}^{\text{h}}\text{E}^{\text{h}}$ - $\text{S}^{\text{h}}\text{v}^{\text{h}}\text{o}^{\text{h}}\text{z}$, $\text{s}^{\text{h}}\text{ek}^{\text{h}}$ $\text{s}^{\text{h}}\text{a}^{\text{h}}\text{S}^{\text{h}}$ IRANK IRANS E^{h}

miru $\text{A}^{\text{h}}\text{E}^{\text{h}}$ miruater

synkretismer maa kun finde sted mellem extensiv og intensiv.

Og synkretismer findes hovedsagelig i den anden dimensions intensive led (dette gælder dog ikke de franske vokaler, der er en stærk tendens til reduction af sæbningsgrænsmodsetninger og ogsaa synkretismer i de andre dimensioners extensive led.)

Diskussion

Togebj

Togebj mener at man skal prøve at naa til mindre kategorier, helst saadan at hvert fonem danner sin kategori og dermed er relationelt defineret. - Dette kan gøres selv i birmanak, hvor Trubetskoy hævdede at der kun kunde opstilles to kategorier (konsonanter og vokaler)

Ifølge de foreliggende beskrivelser kan vokalerne opdeles videre i halvvokaler i, u (i kun efter visse kons, u efter alle) ikke halvvok. a (+n) e, o (ikke + n) - e kun 3 toner, o 4.

Konsonanterne f'baade initialt og finalt ? og n (? kons-inkompatibelt).

2. kun initiale - a. vokalerne ~~ixmx~~ kons.kompatible l, m, n
 m. " " kons.inkomp. b, d, z, s, j, r, f, p
 b. vokalfjerner: n, p, t, k, s, c.

2 a j m kan staa foren i , l, n ikke (de kan ikke skillesvidere)

2 a j b kan staa foren i , resten ikke , men de adskilles ved at t implicerer d, s impl. z, c impl. j og k impl.g. ved assimilation.

2 b. h'er kons. kompat., resten ikke, p kan staa froan i , resten ikke, men de skilles ved de nevnte implikationer.
 dog s og k p i samme klasse.

fransk

For inventaret bygger Togebj paa Martinets beskrivelse af moderne fransk (enqusten i fangelejrene) og reducerer noget videre. -

Ifølge ~~xxxxxxx~~ Martinet skelner 85 procent jeûns/jeune, 95 procent pâte/pette, de fleste har n lig med nj og é lig med êé og cap lig cape (dog skel'er mange).

Disse tre ting bør behandles ens.

Run 20 procent skelner laque- lac, rhum -Rome, charretier, ~~xxxxxxx~~ chartier. -

Vokaler : i y u Der er intet ord, er ü - ö, og ü kan ogsaa
 e o g være latent (peut-être), latens er derfor
 æ (ê é) ikke nogentilstrækkelig begrundelse for ad-
 a a skillelsen, men hvis man sio dem sammen,
 kan man ikke give regler for latens, derfor

bør de holdes adskilt. -

j, w, Y af. forskellen trois-trous, paye-pays.

kons. n opfattes som nj. -

Nær longue beviser at long har g, man gresse bevise at gr har s (ikke z, som Hj.) og aix har s (aixé) - tous , ~~xxxxx~~ moeurs med udtalt s maa ogsaa have s. -

Accent ,man har forskelle som se sodmetre et se démettre.

men det er evt. en speciel intonationsform, der ikke kan b benyttes til at definere stavelse.

Det er derfor antagelig bedre at definere stavelse ud fra hvad der kan staa alene, og det er evt. bedre altid at definere paa denne maade. - I fransk kan alle vokaler danne ord alene. Hver vokal er en stavelse. - men problem hvis diftonger opfattes som 2 vokaler. -

Stavelsesgrænser maa opstilles op kan anvendes til reduktion af inventaret. - Saaledes reduktion af i/j u/w y/Y .

Togeby (fortsat) - Forsk. ord kan have 2 varianter, men
Mertanets statistik viser en tydelig tendens : pied, lion, etc.
Rim en stavelse - buée, louer, bouée(?) - 2 stavelser p. p.
af det morfologiske skel. -

- Længde Togeby anerkender ikke forskellen mellem fxaf
é og ée, og kan derfor heller ikke fortolke forskellen
tête - tette ved tilføjet é. -
Den fortolkes ud fra stavelsskel. te-të tat-tâ.
ligeledes o-ô - (po-lô pol-ô) og g-ô (Zp-nô -Zpn-ô).
men stavelsskel kan ikke forklare mât-mat.

XX

Grupper : Alle kons. kan stå initialt, er der ç er det muta
cim liquids. - 2 i udlyd alm. kun efter latent n og ç (vient, mort)
s sælger alle regler. - Det må udskilles . s retter sig ikke
efter re. len om de 3 kons. - og s+ kons. ændres stadig i franske ord
alle ord med s er af mere el. mindre lærd oprindelse, men syger
i alm. tas-taty -

splendid fortolkes som s-plendid, der er en slags stavelse-
grænse efter s. s er en mellemting mellem vokal og kons. -

I intonationer indholdog udtryk kongruent, det er morfofonemer.

Kategorier

Vokaler 1. centrale : e, æ, ø, o, œ, a , videre opdeling ved synkretisme
2. perif-centr. , i, u, y, ü a-a , y-ø , e-œ.
initialt u, y (y indgår synkret. med ø)
init. fin. i ikke u
finalt ü
æ styres af ü i følgende stavelse, céder- cède.
e styres ikke af ü.

Konsonanter :

I. vokaler a. kons. inkompat. 1. initialt z, h, ç
- - - - - 2. init. finalt s, m, n
- b. kons. kompat. l, r
II. ikke vokaler 1. initialt v
- init. finalt f, b, d, g, p, t, k

Yderligere adskillelser gøres hovedsagelig ved synkretisme:
1, a, 1. z indgår synkretisme med s. det gør n og ç ikke. - h kun init.
i ord, ç i stavelser.
m synkret. med n, s udenfor.
1, a, 2. r står efter alle kons, l kun efter visse.
1, b.
II. synkretismer . v/f, d/t g/a b/p . ---

Højbye mat udtales nu med t- udtalen uden t var forældet allerede i 19. særh. - parret mat- måt falder derved væk.
latens: kan man sige at v ~~xxxx~~kriv er latent foran s ~~xxx~~z
og t ?- j'écris : /ekrivz/ peu /pøvz/
emploi, roi latent i (cf. employer)
men point- poigner er alternation. -

Mangel paa elision belyser ikke at bero paa h, men paa at orde er ligesom et corpus alienum, fx. ord brugt materialiter, ege. navne etc. Ord med j (yscht) det samme. cf. at der i italiensk ogsaa er væk foran i. -

Hasselrot Martinets statistik er noget dubiøs. Det drejer sig om folk fra hele Frankrig, som endda ikke altid har forudsat meningen med spørgemaalene. Og der er sikkert dialektale udtaler med.

Hjelmslev v : tilslutning til Hasselrot: naar man spørger folk, faar man deres psykiske vrangforestillinger.

til Højbye: tilslutning til ekriuz.

Grænsen for latens maa være om det er modsigelsesfrit.

Latens og alternation:

Latens er aktualisation ved o. En explicit størrelse veksler med o.

Alternation i egt. forstand er en kommutation mellem to forskellige kenematier: fx. mand- mænd, s-æ er særskilte kenematier, det er et infix der udtrykker numerus. Det bruges især om formater, og især naar der er tale om xxk enkelt-takener. De kan ikke reduceres til eet fonem, ikke mekanisk betinget. Alternation maa holdes ad fra implikation. i point. poigner erstattes a med a foran a, det er mekanisk, forsaavidt man ikke ellers findes, altsaa kenematisk betinget implikation.

h tilslutning til tanken om fremmedlegemer.

kritik af Tomety :

I Martinets materiale kan man ikke være sikker paa at det er det samme flertal der skelner de forskellige ting, det er snarere forskellige flertal der overlapper, altsaa i virkeligheden ikke det samme materiale. - Men det er bedst at have omfattende materiale og fælles system.

Hvis gros har s, maa man sige at det implicerer z i ordets slutning. - tous ender paa s.

z-s, s-o tilslutning til fortolkning ud fra pseudo-stavelser-grænse. -

Systemopstillingen à la Bloomfield: Fortrinnet er at man faar hver enkelt kommutabel opstillet som selvstændig kategori. Men man naar ikke altid til bunds ad den vej. Der er paa forhaand mulighed for at to el. flere kommutabile kommer til at staa i samme kategori. Det er f.eks. i f.eks. sprog. Man kan ikke postulere at hver kommutabel har sin funktionelle definition. H. mener det er hensigtsmæssigt kun at operere med visse kategorier. Man skal bruge det til at sammenligne forskellige systemer med hinanden, og bruger man særlige styrelsesforhold i

hvert sprog, faar man ikke systemer der kan sammenlignes. -

Dxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx. T siger at e er styret af
S, men det kan neppe være styrelse, det er implikation.
e kan staa paa den plads, alder, s'aldet. - e erstattes af e
naar der følger et S efter, men ikke omvendt. -

Togeby: T. anvender ens kriterier for alle sprog : vokaler,
vokalfjern. initial-final, gruppe- ikke gruppe. - I indholdet
maa der flere kriterier til, fordi der er flere størrelser. -
Mx Efter hvilke kriterier anbringer Hj. taxemeerne i skemaet
naar der ikke er sammenfald?

Hj. Der er fra sprogligt synspunkt flere ekvivalente muligheder,
maa vælges den der passer bedst med substansen. -